

Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi

Sayı: 66, Bahar 2020, s.183-212

Makalenin geliş ve kabul tarihleri: 13.01.2020 - 16.04.2020 (Araştırma Makalesi)

OSMAN NURİ FETTAHOĞLU'NUN TRAKYA GAZETESİNE GÖRE 1952 YILINDA TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ

Ahmet Can HACIOĞLU*

ÖZ

Türk-Yunan ilişkileri açısından 1952 yılı adeta bir zirveyi teşkil etmektedir. Gerek iki ülke arasında gerçekleşen karşılıklı ziyaretler gerekse basına yansıyan açıklamalar bunun somut kanıtlarını oluşturmaktadır. Belki de bu iki ülke, tarihlerinde hiç olmadıkları kadar birbirleriyle yakın ilişkiler kurmuşlardır. Dahası, çeşitli çevreler tarafından "Bir devlet" olma görüşü dahi dillendirilmiştir. İlişkilerin geliştiği bu yılda Yunanistan'da Batı Trakya Türklerine yayın yapan Trakya gazetesi ise yaşanan gelişmeleri olabildiğince okuyucularına aktarmaya çalışmıştır. Trakya gazetesinin sahibi ve müdürü olan Osman Nuri Fettahoğlu'nun 1952 yılında milletvekilliği yapmış olması ve kimi zaman iki ülke arasındaki temaslarda yer alması, Trakya gazetesinin önemini bir kat daha arttırmıştır. Bu makalede Osman Nuri Fettahoğlu'nun sahibi ve müdürü olduğu Trakya gazetesinin 1952 yılında Türk-Yunan ilişkilerine yaklaşımı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azınlıklar, Batı Trakya, Osman Nuri Fettahoğlu, Türkiye, Yunanistan.

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, ahmetcanhacioglu@outlook.com. (<https://orcid.org/0000-0001-8554-5509>)

TURKISH-GREEK RELATIONS IN 1952 ACCORDING TO OSMAN NURİ FETTAHOĞLU'S TRAKYA NEWSPAPER

ABSTRACT

The year 1952 represents a milestone in Turkish-Greek relations. The visits between the two countries and also the statements to the press are solid evidence of this. These two countries made such close relations maybe for the first time in history. Moreover, even the idea of becoming a "one state" was stated. In this year when the relations improved, the Trakya newspaper which was published for the Western Thrace Turks, tried to inform their readers about these events as much as they could. The fact that Osman Nuri Fettahoğlu served as a member of the parliament gave more importance to the newspaper. The approach of Turkish-Greek relations by the Trakya newspaper which was owned and managed by Osman Nuri Fettahoğlu, is analyzed in this article.

Keywords: Greece, Minorities, Osman Nuri Fettahoğlu, Turkey, Western Thrace,.

Giriş

1364 yılında Osmanlı Devleti'nin fethiyle Türk hâkimiyetine geçen Batı Trakya¹, 1913 yılında Bulgaristan tarafından işgal edilmiştir. 1918 yılına gelindiğinde ise İtilaf Devletleri'nin işgaline uğrayan Batı Trakya, 1920'de Yunanistan sınırlarına dâhil edilmiştir. Lozan Konferansı'nda Batı Trakya'nın durumu tekrar gündeme gelmiş ve yapılan görüşmeler neticesinde "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol" 30 Ocak 1923 tarihinde Türk ve Yunan heyetleri tarafından imzalanmıştır. Buna göre Yunan topraklarında yerleşmiş Müslüman dininden Yunan uyruklarıyla, Türk topraklarında yerleşmiş olan Rum Ortodoks dininden Türk uyruklarının zorunlu mübadelesi gerçekleştirilecekti. Ancak İstanbul belediye sınırları içerisinde 30 Ekim 1918 tarihinden önce yerleşmiş Rumlar ile Batı Trakya'da oturan Müslümanlar bu mübadelenin dışında bırakılmışlardı. Bununla birlikte Lozan Antlaşması'nın 37'den 44'e kadar olan maddelerinde Türkiye, topraklarında yaşayan Müslüman olmayan

¹ Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde yer alan Batı Trakya bölgesi kuzeyde Rodop Dağları, güneyde Ege Denizi, batıda Mesta Karasu Nehri ve doğuda Meriç Nehri'ne kadar uzanmaktadır. Bkz.Yusuf Halaçoğlu ve Halit Eren, "Batı Trakya", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 5, İstanbul, 1992, s.144. Başka bir deyişle Batı Trakya, Yunanistan'ın kuzeydoğusunda yer alır ve Meriç (Evros) ili, Rodop ili, İskeçe (Xanthi) ilinden oluşmaktadır. Bkz.Cafer Alioğlu, **Dünden Bugüne Batı Trakya**, Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu, Bursa, 2005, s.24.

azınlıklara birtakım haklar tanımayı kabul etmiştir. Antlaşmanın 45.maddesine göre Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklara verdiği hakları, Yunanistan da kendi topraklarında bulunan Müslüman azınlığa tanımıştır.² Ancak Lozan Antlaşması'ndan verilen bu haklara rağmen Batı Trakya Türkleri, Yunanistan ve Türkiye arasındaki ilişkilerden ciddi şekilde etkilenmişlerdir. İki ülke arasında yaşanan gerginlikler ve iyi ilişkiler, direkt olarak Batı Trakya Türklerine yansımıştır.³

İkinci Dünya Savaşı dönemine gelindiğinde ise Yunanistan'ın durumu son derece kritik bir hal almıştır. Fiili olarak Alman işgaline uğrayan Yunanistan'ın 24 Nisan 1941 tarihinde teslim olmasından sonra ülke içerisinde birtakım direniş örgütleri kurulmuştur. Bu örgütler içerisinde Milli Halk Kurtuluş Ordusu (ELAS) ve Milli Demokratik Yunan Ordusu (EDES) da bulunmaktaydı. Bu sırada Almanlarla aynı safta yer alan Bulgarlar, Yunanistan'ın işgal edilmiş bölgelerini ele geçirmek için faaliyet içerisine girmiş ve bazı bölgelerin denetimini ele geçirmeyi başarmışlardır. Bu yerler arasında Batı Trakya da bulunmaktaydı.⁴

Yapılan direnişin ardından 8 Ekim 1944 tarihinde Almanlar Atina'dan çekilirken komünizm taraftarı Ulusal Kurtuluş Ordusu, burayı ele geçirmek için operasyon düzenlemiştir. Yunan Hükümeti'nin komünizm taraftarlarına vermiş olduğu karşılık ise ülkeyi iç karışıklığa sürüklemiştir. Yunan iç savaşını bitiren kişi General Papagos olmuştur. Papagos'un yapmış olduğu faaliyetlerin ardından Komünist Parti 16 Ekim 1949 tarihinde resmen ateşkes ilan etmiş ve çatışmalar yılın sonuna doğru sona ermiştir.⁵

Yunanistan'da bu gelişmeler yaşanırken, Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı birtakım girişimlerde bulunmaktan çekinmemiştir. Öyle ki 1945 yılında Müttefik Devletler tarafından düzenlenen Yalta Konferansı'nda Stalin, Türkiye'nin doğu vilayetleri ile Boğazlarına yönelik taleplerini açıkça dile getirmiştir. Bu konferanstan kısa bir süre sonra Sovyetler Birliği, 1925 tarihli Türk-Sovyet Saldırmazlık ve Tarafsızlık Antlaşması'nı feshetme arzusunda olduğunu Türkiye'ye bir nota vasıtasıyla bildirmiştir. Sovyetler Birliği'nin yapmış olduğu bu çıkışın ardından Türkiye, 4 Nisan 1945 tarihli bir nota ile antlaşmanın yenilenmesi için Sovyet Hükümeti'nin yapacağı teklifi

² Baskın Oran, **Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu**, Bilgi Yayınevi, 1991, s.27-30,36,38.

³ Hikmet Öksüz, **Batı Trakya Türkleri**, Karam, Çorum, 2006, s.1.

⁴ Murat Hatipoğlu, **Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997, s.226-227.

⁵ Melih Akdeniz, **Batı Trakya'da Türk Varlığı (1930-1981)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2018, s.145-146,161-162.

değerlendirmeye hazır olduğunu ifade etmiştir. 7 Haziran 1945 tarihinde Sovyetler Birliği, Türkiye'ye verdiği bir başka nota ile bu konudaki isteklerini açıklamıştır. Bu notaya göre Kars, Ardahan ve Artvin'in kendisine bırakılmasını isteyen Sovyetler Birliği, Boğazlarda da üs talebinde bulunmuştur. Ne var ki notadaki istekler bunlarla sınırlı kalmamıştır. Türkiye'nin Trakya Bölgesi'nde Yunanistan ve Bulgaristan lehine sınır düzenlemelerinin yanı sıra 1936 tarihli Montrö Antlaşması'nın tadili veyahut Boğazlar statüsünün yeniden belirlenmesi için yeni bir konferans düzenlenmesini istemiştir. İki ülke arasında yaşanan bu gerilim, karşılıklı verilen notalarla bir süre daha devam etmiştir. Ancak, Sovyetler Birliği'nin kabul edilemez bu istekleri nedeniyle Türkiye, güvenliğini sağlamak için arayışa geçmiştir.⁶

Bütün bu gelişmeler yaşanırken 4 Nisan 1949 tarihinde on iki ülkenin katılımıyla yapılan Kuzey Atlantik Antlaşması ile Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) resmen kurulmuştur. NATO'nun amacı bütün üyeler arasında ortaklaşa savunma yapılmasını sağlamanın yanı sıra üyeler arasında yakın ilişkiler kurmak, ekonomik ve siyasal istikrarı sağlamaktır. NATO'nun en yüksek karar alma organı, üye devletlerin dışişleri bakanlarından oluşan Kuzey Atlantik Konseyi'dir.⁷

4 Nisan 1949 tarihinde kurulan NATO'ya katılabilmek için Türkiye, ilk müracaatını Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidarda olduğu Mayıs 1950'de yapmıştır. Ancak bu müracaatı destekleyen tek ülke İtalya idi. Bu olaydan kısa bir süre sonra Türkiye'de yapılan seçimleri Demokrat Parti kazanmıştır. Demokrat Parti iktidar olduktan sonra Türkiye, Yunanistan'la birlikte NATO'ya girebilmek için tekrar müracaatta bulunmuştur. Bu müracaatla ilgili Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü vermiş olduğu demeçte, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya alınmasının önemine vurgu yapmıştır. Ancak iki devletin yapmış olduğu bu müracaat Eylül 1950 tarihinde NATO Bakanlar Konseyi tarafından reddedilmiştir.⁸

15 Mayıs 1951 tarihinde Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya tam üye olarak alınması, Amerika Birleşik Devletleri tarafından örgütteki diğer devletlere teklif edilmiştir. Ardından Eylül 1951'de NATO Bakanlar Konseyi, Türkiye ve Yunanistan'ın üye olarak NATO'ya çağırılmasına oy birliğiyle karar vermiştir. 1949 yılından 1952 yılına kadar devam eden

⁶ Mehmet Saray, **Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi: III. Cumhurbaşkanlığı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeleri**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000, s.73-75,95.

⁷ Oral Sander, **Siyasi Tarih 1918-1994**, İmge Kitabevi, Ankara, 20013, s.265,267-268.

⁸ Mehmet Gönübol vd. (kolektif eser), **Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996, s.228-229.

süreçte Türk dış politikasının en önemli konusu NATO üyeliği idi.⁹ NATO'ya girme konusunda Türkiye ve Yunanistan'ın ortak çaba sarf etmesi, iki ülke arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilemiştir. 1952 yılına gelindiğinde ise iki ülke arasındaki ilişkiler daha farklı bir boyuta taşınmıştır. Bu yıl içerisinde Türkiye ve Yunanistan arasında çeşitli ziyaretler gerçekleştirilmiştir.¹⁰

Özellikle 1950'den 1955 yılına kadar Türkiye ve Yunanistan aralarındaki önemi sorunları bir süreliğine de olsa ön plana çıkarmamışlardır.¹¹ Ne var ki Kıbrıs konusunda birtakım gelişmeler de yaşanmaktaydı. Yönetimi 1878'de İngiltere'ye geçen Kıbrıs, İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte önemli olaylara sahne olmuştur. Nitekim Yunan Parlamentosu'nun 28 Şubat 1947 tarihinde almış olduğu karar Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleşmesi gerektiği yönündeydi.¹² Dikkat çekici bir diğer çıkış ise 16 Şubat 1951 tarihinde dönemin Yunanistan Başbakanı Venizelos'tan gelmiştir. Yunan Parlamentosu'nda yapmış olduğu konuşmada Venizelos, 1915 yılından itibaren bütün Yunan Hükümetlerinin Kıbrıs'ın ilhakı konusunda birçok defa talepte bulunduğunu ve bu emelden kendilerinin de vazgeçmeyeceğini belirtmiştir. Yunanistan'ın Kıbrıs konusundaki bu tutumu Türk kamuoyunun tepkisini çekmiştir. Yaşanan bütün gelişmelere rağmen Demokrat Parti, Kıbrıs meselesine son derece temkinli bir şekilde yaklaşmıştır. Kıbrıs'ı İngiltere'yi alakadar eden bir iç mesele olarak görmüştür. Demokrat Parti, dış politikada özellikle Türkiye'nin NATO'ya katılımına sekte vuracak girişimlerde bulunmaktan çekinmiştir.¹³

⁹ Mustafa Ekincikli, **İnönü-Bayar Dönemleri Türk Dış Siyaseti**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2007, s.213,217,224.

¹⁰ Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi: 1914-1980**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983, s.522.

¹¹ Şükrü S. Gürel, **Tarihsel Boyutu İçinde Türk Yunan İlişkileri**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1993, s.13.

¹² Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler" (Ed. Baskın Oran), **Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar** (1919-1980), Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s.596.

¹³ Esra Sarıkoyuncu Değerli, "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950-1960)", **Gazi Akademik Bakış**, Cilt 6, Sayı 11, Kış 2012, s.88-89.

1. Osman Nuri Fettahoğlu ve Trakya Gazetesi

1902 yılında Bulgaristan'ın Dutlu köyünde doğmuş olan Osman Nuri Fettahoğlu, Hafız Ali Galip Efendi'nin yeğenidir.¹⁴ Osman Nuri Fettahoğlu'nun eğitim hayatı, 1909 yılında Edirne'deki Darü'l-Eytam-ı Şüheda okuluna yatılı olarak kaydettirilmesiyle başlamış ve Edirne Muallim Mektebi'nden mezun olmuştur. Osman Nuri Fettahoğlu bir süre sonra ise Selanik'te Ecole Laique Français'de eğitim görmüştür.¹⁵

Batı Trakya'da Nuri Efendi olarak da bilinen Osman Nuri Fettahoğlu'nun yazarlık yaptığı gazetelerden birisi *Yeni Ziya* idi. 1924 yılında İskeçe'de¹⁶ yayımlanmaya başlayan bu gazete 75. sayısından sonra bünyesine Osman Nuri Fettahoğlu'nu katmıştır.¹⁷ Fettahoğlu, 5 Ocak 1926

¹⁴ Ozer Chatıp, **Yunan Parlamentosu'nda Görev Yapmış Batı Trakya Türk Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (Lozan'dan Günümüze)**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2014, s.89. Bazı kaynaklarda Fettahoğlu'nun doğum yeri olarak günümüzde Yunanistan'da bulunan Gümülcine gösterilmektedir. Bkz. BTS Haber Merkezi, "Osman Nuri Vefat Etti", **Batı Trakya'nın Sesi**, Yıl:3, Sayı:18-19-20, s.31. Ancak Osman Nuri Fettahoğlu'nun dayısı Hafız Ali Galip 1880 yılında Edirne vilayetinin Ortaköy kazasına bağlı Dutlu köyünde doğmuştur. Bu durum da Osman Nuri Fettahoğlu'nun Dutlu köyü doğumlu olması ihtimalini güçlendirmektedir. Bununla birlikte Hafız Ali Galip'in babasının adının Osman Nuri Efendi olması, Fettahoğlu'nun isminin nereden geldiği hakkında bize bilgi veriyor olabilir. Bkz. "Merhum Hafız Galip", **Trakya**, 8 Kasım 1948, s.2. Hafız Ali Galip'in kim olduğu sorusuna gelindiğinde ise, siyasetin için de yer almış önemli bir kişi olduğu karşımıza çıkmaktadır. 1908 yılında siyasete atılan Hafız Ali Galip, Balkan Harpleri sırasında kurulan Garbi Trakya Hükümeti Muvakkatesi'nde rol almıştır. İtilaf Devletleri'nin Batı Trakya'yı işgal etmesinden sonra Gümülcine'de belediye başkanlığı yapmıştır. Batı Trakya'nın Yunanistan topraklarına dahil edildiği yıl olan 1920'de milletvekilliğine adaylığını koymuş ve seçilme başarısı göstermiştir. 1923 yılında Yunan ordularının uğramış olduğu yenilgiden sonra Yunan Parlamentosu dağıtılmış, Hafız Ali Galip ise sürgün edilmiştir. 1926 yılında tekrar seçimlere katılan Hafız Ali Galip, milletvekili seçilmiştir. Uzun bir müddet milletvekilliği yapmış olan Hafız Ali Galip, 18 Ekim 1948 tarihinde vefat etmiştir. Bkz. "Bir Yıldız Söndü", **Trakya**, 27 Ekim 1948, s.1.

¹⁵ BTS Haber Merkezi, **a.g.m.**, s.31.

¹⁶ 1373-1912 yılları arasında Osmanlı hâkimiyeti altında kalen İskeçe şehri, günümüzde Xanthi adıyla Yunanistan'ın Trakya kesiminde yer almaktadır. Bkz. Machiel Kiel, "İskeçe", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 22, İstanbul, 2000, s.553.

¹⁷ Mücahit Mümin, "Batı Trakya'da Türkçe Yayın Hayatı", **Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni: Bildiriler**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1999, s.366-367. Osman Nuri Fettahoğlu, Nuri Yılmaz olarak da bilinmektedir. Bkz. <http://www.fettahoglugludernegi.com/osman-nuri-fettahoglu/> Erişim Tarihi: 25.02.2020.

tarifli sayısında gazetesinin sorumlu müdürü olmuştur.¹⁸ Ancak, 104 sayı yayımlanan gazetesinin yayın hayatı 6 Ocak 1926 tarihinde son bulmuştur.¹⁹

Yeni Ziya gazetesinden sonra Fettahoğlu, 11 Şubat 1926 tarihinde yayın hayatına başlayan *Yeni Yol* gazetesi bünyesinde yer almıştır. Bu gazetede Mehmet Hilmi, Hıfzı Abdurrahman gibi isimler de bulunmaktaydı. Yayın hayatı uzun ömürlü olmayan gazete, 6 Mart 1926 tarihli sayısının milli bütünlüğü bozduğu gerekçe gösterilerek kapatılmıştır.²⁰

30 Eylül 1926 tarihine gelindiğinde İbrahim Demir, Mehmet Hilmi, Sabri Ali, Hıfzı Abdurrahman ve Osman Nuri Fettahoğlu tarafından *Yeni Adım* gazetesi çıkartılmaya başlanmıştır. Ne var ki gazeteyi çıkaran kadro 1927 yılında dağılmıştır. Bu ayrılıklara rağmen *Yeni Adım* gazetesi, yayın hayatını kimi kaynaklara göre 1936 yılına kadar kimi kaynaklara göre ise 1946 yılına kadar sürdürmüştür.²¹ Fettahoğlu, Batı Trakya basın hayatına yaptığı katkıların yanı sıra 1927 yılında kurulan İskeçe Türk Gençler Yurdu'nun hayata geçirilmesinde önemli rol oynamakla birlikte ilk tüzüğün yazımında da emeği büyüktür.²²

Osman Nuri Fettahoğlu'nun içerisinde bulunduğu bir başka gazete ise imtiyaz sahipliğini Hıfzı Abdurrahman'ın yaptığı *İnkılap* idi. Başyazarlığını ve sorumlu müdürlüğünü Fettahoğlu'nun yaptığı *İnkılap* gazetesi, 21 Mart 1930-7 Mayıs 1931 tarihleri arasında yayımlanmıştır. Haftalık olarak yayımlanan *İnkılap* gazetesinde Fettahoğlu'nun "H.A." rumuzunu kullandığı, gazetesinin son sayısında Hıfzı Abdurrahman tarafından açıklanmıştır. *İnkılap* gazetesi, Batı Trakya Türklerini ekonomik, sosyal, siyasal ve inkılap alanlarında geliştirmeyi kendisine amaç edinmiştir. Bununla birlikte eski ve yeni Türkçe harfleri birlikte kullanan *İnkılap* gazetesi, bir yandan da harf inkılabını Batı Trakya'da yaşayan Türklere benimsetmek istemiştir.²³

Gazetecilik alanında yapmış olduğu faaliyetlerin yanı sıra eğitim alanında da önemli katkıları olan Fettahoğlu, 1928 yılında İskeçe'de Çocuk

¹⁸ BTS Haber Merkezi, **a.g.m.**, s.31.

¹⁹ Mümin, **a.g.m.**, s.366; Feyyaz Sağlam, **Batı Trakya Türkleri Basın Tarihi Üzerine Bir Araştırma 1924-2000**, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, İzmir, 2000, s.8.

²⁰ Sağlam, **a.g.e.**, s.7-8; Adil Özgüç, **Batı Trakya Türkleri**, Kutluğ Yayınları, İstanbul, 1974, s.120.

²¹ Sağlam, **a.g.e.**, s.8-9.

²² Turgay Cin, "Avrupa Birliği Üyesi Yunanistan'da 1983'ten Beri Devam Edegelen İskeçe Türk Birliği Derneğinin Kapatılmasının Hukuki Süreci", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2010, s. 139-140.

²³ Öksüz, **a.g.e.**, s.191-193,203.

Yurdu adıyla özel bir okul açmıştır. İskeçe'nin Kireççiler köyünde açılan bu okul, 1930-1931 yılına kadar eğitim vermeyi sürdürmüştür. Ancak İskeçe Merkezi İlköğretim Okulu tamamıyla yeni harflerle eğitim vermeye başlayınca Çocuk Yurdu'nun öğretmenleri ve öğrencileri buraya aktarılmıştır.²⁴ Bazı kaynaklarda ise, Çocuk Yurdu'nun 1928 yılında açıldığı ve yeni Türk alfabesi ile eğitim veren ikinci okul olduğu, ilk okulun ise Gümülcine'de²⁵ Hatip Yusuf'un kurduğu belirtilmiştir.²⁶ Ne var ki, Gümülcine'de Hatip Yusuf'un ve arkadaşlarının kurduğu Gümülcine Hususi Türk Okulu'nda öğretmenlik yapan İsmail Şahap, yeni Türk harfleriyle eğitim için ilk müracaatın 1928'de İskeçe'nin Kireççiler köyüne ait olduğunu ve o yıl gerekli iznin alındığını ifade etmiştir. İsmail Şahap'ın belirttiğine göre Kireççiler'de eğitim veren bu okulun öğretmenlerinden birisi de Osman Nuri Fettahoğlu (Nuri Yılmaz) idi. Gümülcine Hususi Türk Okulu'nun ise 1 Aralık 1929 tarihinde yeni harflerle eğitime başladığını belirtmiştir.²⁷

16 Temmuz 1932²⁸ tarihine gelindiğinde ise Osman Nuri Fettahoğlu, İskeçe'de yayımlanan *Trakya* gazetesini kurmakla birlikte sahipliğini ve müdürlüğünü yapmıştır. 1932-1941 yılları arasında *Trakya* gazetesine ait 289 sayı yayımlanmıştır. Gazetenin bir sonraki sayısı ise Almanya'nın Yunanistan'a savaş ilan etmesi nedeniyle yayımlanamamıştır.²⁹ *Trakya* gazetesinin 1932-1941 yılları arasındaki bu döneminde eski ve yeni harfler kullanılmıştır.³⁰

²⁴ Vemund Aarbakke, **The Muslim Minority of Greek Thrace**, Volume I, University of Bergen, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2000, s.130. Bazı kaynaklara göre iki ders yılı boyunca eğitim veren Çocuk Yurdu, 1930 yılında açılmış ve Osman Nuri Fettahoğlu'nun Batı Trakya'da öğretmenlik yapması yasaklanınca kapatılmıştır. Bkz. BTS Haber Merkezi, **a.g.m.**, s.31.

²⁵ 1373-1912 yılları arasında Osmanlı hâkimiyeti altında kalen Gümülcine şehri, günümüzde Komotini adıyla Yunanistan'ın Trakya kesiminde yer almaktadır. Bkz. Machiel Kiel, "Gümülcine", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 14, İstanbul, 1996, s.268.

²⁶ Ozer Chatıp, **Yunan Parlamentosu'nda Görev Yapmış Batı Trakya Türk Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (Lozan'dan Günümüze)**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, s.91.

²⁷ Aydın Ömeroğlu, **Osmanlı'dan Günümüze Batı Trakya Türkleri**, Atatürk-Venizelos Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 2013, s.104-105.

²⁸ Trakya gazetesinin 21 Ekim 1946 tarihli sayısında tesis tarihi olarak 15 Temmuz 1932 gösteriliyor olmasına rağmen gazetenin 9 Ekim 1950 tarihli sayısından itibaren tesis tarihi olarak 16 Temmuz 1932 gösterilmiştir.

²⁹ "Beş Buçuk Yıl Sonra", **Trakya**, 21 Ekim 1946, s.1.

³⁰ Mümin, **a.g.m.**, s.367.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Batı Trakya'nın işgale uğraması, Osman Nuri Fettahoğlu'nun da hayatını olumsuz yönde etkilemiştir. Ekonomik zorlukla boğuşan Fettahoğlu, 31 Mart 1946 tarihinde yapılan seçimlerde milletvekili seçilmiştir.³¹ Savaş sonrasında Yunanistan bağımsızlığına kavuşmasına rağmen *Trakya* gazetesi, baskı için ihtiyaç duyduğu Türkçe harfleri temin edemediğinden yayın hayatına tekrar başlamakta zorlanmıştır. Bir dökümhanede Türkçe harflerin yapılmasının ardından *Trakya* gazetesi yayın hayatına kaldığı yerden devam etmiş ve 21 Ekim 1946 tarihinde 290. sayısını yayımlamıştır. Uzun yılların ardından çıkarılan bu sayıda *Trakya* gazetesi, kendisini Batı Trakya Türk azınlığının bir organı olarak tanımlamıştır.³² *Trakya* gazetesinin 917 numaralı son sayısı 7 Ocak 1966 tarihinde yayımlanmıştır.³³ 1946'dan başlayan ve 1966'da biten bu devrede *Trakya* gazetesinde sadece yeni harfler kullanılmıştır.³⁴

İncelediğimiz 1952 yılı boyunca *Trakya* gazetesinin ekonomik anlamda geniş imkânlarla sahip olmadığı, 21 Nisan 1952 tarihli sayısında "Okuyucularımıza" başlıklı yazıdan anlaşılmaktadır. Zira bu yazıda birçok kişinin gazeteye borcu olduğu ve bunların ihmal edilmeden ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca gazetenin basılmasında kullanılan harflerin uzun yıllar kullanıldığı ve değiştirilmesi gerektiği de okuyucularla paylaşılmıştır.³⁵ Gazetenin 16 Mayıs 1952 tarihli sayısında borçlu olan okuyucuların ödeme yapması tekrar hatırlatılmıştır.³⁶ Buradan hareketle *Trakya* gazetesinin 1952 yılında mali açıdan zor bir yıl geçirdiği söylenebilir.

16 Ocak 1952 tarihli yayınında *Trakya* gazetesi, basın görevlerinden ve sorumluluklarından bahsetmiştir. Ayrıca bu yazıda hükümet ve meclisten sonra gelen üçüncü kuvvet olarak basın gösterilmiştir. Bir gazetenin asıl görevinin idare mekanizmasının işleyişini kontrol etmek olduğu ifade edilmiştir. Taşra gazetelerinin ise hükümet ile halk arasında bir iletişim vazifesi gördüğüne değinilmiş, ardından azınlık gazetelerinin amaçları sıralanmıştır. Azınlık gazetelerinin siyasi, iktisadi ve toplumsal konularda rehberlik yapma görevinin olduğu belirtilmiştir.³⁷ *Trakya* gazetesinde yayımlanan bu yazı, gazetenin genel yayın ilkelerini göstermesi açısından

³¹ BTS Haber Merkezi, **a.g.m.**, s.32.

³² "Beş Buçuk Yıl Sonra", **Trakya**, 21 Ekim 1946, s.1.

³³ **Trakya**, 7 Ocak 1966.

³⁴ Mümin, **a.g.m.**, s.367.

³⁵ "Okuyucularımıza", **Trakya**, 21 Nisan 1952, s.4.

³⁶ "Unutmayın", **Trakya**, 16 Mayıs 1952, s.3.

³⁷ "Bir Ekalliyet Gazetesinin Vazifesi", **Trakya**, 16 Ocak 1952, s.1.

son derece önemlidir. Zira tetkik ettiğimiz dönem içerisinde gazete, yazıda bahsettiği görevlere sadık kalmaya çalışmıştır.

16 Şubat 1964 tarihine gelindiğinde ise 1946'dan 1964 yılına kadar aralıksız sekiz dönem milletvekilliği yapan Osman Nuri Fettahoğlu, Yunanistan'da yapılan seçimleri kaybetmiştir. Yunanistan'da 20 Nisan 1967 tarihinde Albaylar Cuntası'nın kurulmasından sonra Fettahoğlu, sadece siyaseti bırakmakla kalmamış, aynı zamanda gazeteciliğe de veda etmiştir. Bu ayrılık Fettahoğlu üzerinde önemli bir etki yaratmış olacak ki, 2 Nisan 1975 tarihinde *İleri* gazetesine vermiş olduğu röportajda, *Trakya* gazetesini kapattıktan sonra mektup dahi yazmadığını ifade etmiştir.³⁸ Batı Trakya Türkleri için yapmış olduğu hizmetlerden sonra Osman Nuri Fettahoğlu, 27 Nisan 1990 tarihinde İskeçe'de 88 yaşındayken vefat etmiştir. Arkasında birçok eser bırakan Fettahoğlu'nun basın hayatı açısından belki de en önemli eseri *Trakya* gazetesiydi.³⁹

2. Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Ziyaretler

2.1. Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye Ziyareti (29 Ocak 1952-5 Şubat 1952)

21 Ocak 1952 tarihli sayısında *Trakya* gazetesi, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türk Hükümeti'nin davetlisi olarak Ankara'yı ziyaret edeceği bilgisini okuyucularına aktarmıştır. Habere göre ziyaret için öncelikle 28 Ocak 1952 tarihi düşünülmüş olmasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı şubat ayı tercih edilmiştir.⁴⁰ *Trakya* gazetesinin haberinin aksine Venizelos'un ziyareti 29 Ocak-5 Şubat 1952 tarihleri arasında gerçekleşmiştir.⁴¹

Bir sonraki sayısında *Trakya* gazetesi, Venizelos'un Türkiye ziyaretini birinci sayfasına taşımıştır. Venizelos'un bu ziyareti sırasında Yunanistan ile Türkiye'nin NATO'ya girişleri hususunda önemli görüşmeler yapılacağı ve iki ülke arasındaki iktisadi meselelerin de ele alınacağı belirtilmiştir. Bütün bunların yanında Türk Hükümeti'nin isteği üzerine Venizelos'a bu seyahatinde, Osman Nuri Fettahoğlu ile Osman Üstüner'in de eşlik edeceği

³⁸ Chatıp, a.g.e., s.92,94.

³⁹ BTS Haber Merkezi, a.g.m., s.31-32.

⁴⁰ "B. Venizelos Türkiyeye Gidecek", *Trakya*, 21 Ocak 1952, s.2.

⁴¹ Fırat, a.g.m., s.587.

okuyucularla paylaşılmıştır.⁴² Gerek Osman Nuri Fettahoğlu gerekse Osman Üstüner Venizelos'un partisinden Yunan Parlamentosu'na girmişlerdi.⁴³

Trakya gazetesinin sahibi ve müdürü olan Milletvekili Osman Nuri Fettahoğlu, Venizelos'a eşlik ettiği bu ziyaret sırasında yaşadıklarını olabildiğince detaylı bir şekilde yazı dizisi olarak okuyucularına aktarmıştır. Öyle ki 14 Şubat 1952 tarihinde başlayan yazı dizisi⁴⁴ 5 Mart 1952 tarihine kadar devam etmiştir.⁴⁵ Bu yazı dizisinde Osman Nuri Fettahoğlu, Türk Hükümeti'nin davetlisi olarak Batı Trakya'daki Türk azınlığı milletvekillerinin ilk defa Türkiye'yi ziyaret ettiklerini belirtmiştir. Venizelos ise amaçlarının Türkiye ve Yunanistan arasındaki dostluğu geliştirmek olduğunu ve bundan dolayı da Osman Nuri Fettahoğlu ile Osman Üstüner'i beraberinde getirdiklerini ifade etmiştir.⁴⁶ Nitekim Venizelos'un bu ifadeleri Türkiye'deki Türk basınında da yer almıştır.⁴⁷

Trakya gazetesinin 20 Şubat 1952 tarihli sayısında Osman Nuri Fettahoğlu, bağımsız Manisa Milletvekili Hamdullah Suphi Tanrıöver'in yaptığı konuşmayı satırlarına taşımıştır. 31 Ocak 1952 tarihinde Tanrıöver'in yapmış olduğu bu konuşma sırasında odada Osman Nuri Fettahoğlu, Venizelos, Osman Üstüner ve Amiral Halkiyopulos bulunmaktaydı. Fransızca yapmış olduğu konuşmada Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türk ve Yunan milletlerinin dostluğuna dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Kıbrıs meselesi hakkındaki fikirlerini de dile getirmiş ve iki devlet arasında halledilemeyecek hiçbir meselenin olmadığını belirtmiştir. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in yapmış olduğu bu konuşmanın belki de en ilgi çekici olan noktası, iki devletin dost olmak yerine bir devlet olması gerektiğini savunmasıydı.⁴⁸

Ankara'ya gerçekleştirilen bu ziyaret sırasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1 Şubat günü yapılan oturumlarına Osman Nuri Fettahoğlu ve Osman Üstüner özel olarak davet edilmişlerdir. Bu davetin ardından iki milletvekili, meclise gelmesi için Venizelos'a ricada bulunmuşlardır. Bu ricayı kırmayan Venizelos, TBMM'ye gelip bir süre müzakereleri takip etmiştir. Venizelos, meclisten ayrılırken Osman Nuri Fettahoğlu ve Osman

⁴² "B. Venizelos Ankaraya Gidiyor", *Trakya*, 28 Ocak 1952, s.1.

⁴³ Akdeniz, *a.g.e.*, s.185-186.

⁴⁴ "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik!", *Trakya*, 14 Şubat 1952, s.1.

⁴⁵ "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik 4", *Trakya*, 5 Mart 1952, s.1.

⁴⁶ "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik!", *Trakya*, 14 Şubat 1952, s.1.

⁴⁷ "Yunan Başbakan Yardımcısı Dün Geldi", *Son Posta*, 30 Ocak 1952, s.6; "Yunan Dışişleri Bakanı Dün İstanbul'a Geldi", *Hürriyet*, 30 Ocak 1952, s.5.

⁴⁸ "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik! 2", *Trakya*, 20 Şubat 1952, s.1.

Üstüner'e mecliste kalarak milletvekilleri ile tanışmalarını söylemiştir. Fettahoğlu'nun aktardığına göre Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde Rumca bilen milletvekilleri bulunmaktaydı. Özellikle Aydın Milletvekili Avukat Ethem Menderes ile Kocaeli Milletvekili Ethem Vassaf Akan'ın iyi düzeyde Rumca konuştuklarını belirtmiştir. Bütün bunların yanında Yunanistan heyetinin gerçekleştirdiği bu ziyaret sırasında Atina'daki Elen-Türk Dostluk Cemiyeti Başkanı Orfanidis ile Başkan Yardımcısı Bakalbaşı, sırayla Ankara Radyosu'nda Türkçe olarak Türk-Yunan dostluğunu belirten konuşmalar yapmışlardır. Fettahoğlu, gerçekleştirdikleri bu ziyarette İsmet İnönü'yü hiç göremediklerini ifade etmiştir. Ancak Ali Fuat Cebesoy'un İsmet İnönü için sarf etmiş olduğu sözler, *Trakya* gazetesinin sütunlarına taşınmıştır. Cebesoy'a göre İnönü, pek zeki ve bilgili bir hariciyeciydi ancak dış siyasette ondan gerektiği gibi yararlanılamamıştı.⁴⁹

Türkiye'ye gerçekleştirilen bu ziyaret sırasında Osman Nuri Fettahoğlu'nun Batı Trakya'daki Türklerin eğitimi konusunda bir girişimi olmuştur. Zira Batı Trakya'daki Türkler Türkiye'deki okullarda eğitim görmekteydiler. Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri ve müşaviri ile eğitim konusunda yapmış olduğu görüşmede Fettahoğlu, çeşitli sanat ve liselere giden öğrencilerden başka öğretmen okullarına da ayrıca yılda on kadar öğrenci alınması, biri Gümülcine diğeri ise İskeçe'de olmak üzere iki ortaokul için birer müdür ve üçer öğretmen sağlanması konusunda yardım vaadi almıştır.⁵⁰

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adanan Menderes, 2 Şubat 1952 tarihinde Osman Nuri Fettahoğlu ve Osman Üstüner'i kabul etmiştir. Bu görüşmeye bir süre Yunan gazeteciler de eşlik etmişlerdir. Adanan Menderes ile yapılan bu görüşmede Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü de bulunmaktaydı. Bu görüşme sırasında Başbakan Menderes, bu iki milletvekilini misafiri olarak tekrar Türkiye'ye davet etmiştir.⁵¹

Ankara'dan İstanbul'a trenle dönen Venizelos, Osman Nuri Fettahoğlu ve Osman Üstüner, yaptıkları bu yolculuk sırasında Atatürk'ün hususi vagonunda kalmışlardır. Yunanistan'dan gelen ziyaretçiler, İstanbul'a döndükten sonra Patrikhane'yi de ziyaret etmişlerdir. 3 Şubat 1952 tarihinde Patrikhane'de yapılan resmî kabulde Venizelos hem Fettahoğlu'nu hem de Üstüner'i Patrik Atinagoras'a takdim etmiştir. Patrik ise bu iki milletvekiline

⁴⁹ "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik! 2", *Trakya*, 20 Şubat 1952, s.3.

⁵⁰ Aynı yer.

⁵¹ Aynı yer.

Türkçe hitap etmiştir. Fettahoğlu'nun aktardığına göre Patrik Atinagoras'ın yanından çok samimi bir şekilde ayrılmışlardır.⁵²

Venizelos'un Türkiye'ye yapmış olduğu bu ziyaretten sonra *Trakya* gazetesinin 12 Mart 1952 tarihli sayısında "İstanbul Rumları Nasıl Yaşıyorlar" başlıklı bir yazı dizisi başlamıştır. Ancak gazetenin belirttiğine göre bu yazı dizisinde aktarılan görüşler Selanik'te çıkan *Makedoniya* gazetesinin başyazarına aitti. Bahsi geçen bu yazar Venizelos'un Türkiye seyahatinde ona refakat etmiş ancak Yunanistan'a geri dönmeyerek İstanbul'da yaşayan Rumların hayatını gözlemlemek için bir süre daha kalmayı tercih etmiştir. *Trakya* gazetesi de İstanbul Rumlarının nasıl yaşadığını okuyucularına göstermek için bu yazı dizisini sütunlarına taşımıştır.⁵³ Bu yazı dizisi 18 Ağustos 1952 tarihine kadar *Trakya* gazetesinde yayımlanmaya devam etmiştir.⁵⁴

2.2. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes'in Yunanistan Ziyareti (26 Nisan 1952 – 2 Mayıs 1952)

Trakya gazetesi 20 Şubat 1952 tarihli sayısında aktardığı habere göre 18 Şubat 1952 tarihinde Yunan Parlamentosu'nun NATO'ya giriş konusunu tek madde olarak kabul ettiğini, aynı günün akşamı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de bu antlaşmayı tasdik ettiğini okuyucularına iletmiştir.⁵⁵ Bununla birlikte NATO'ya üye 12 ülkenin Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya girişini tasdik ettikten sonra Türk ve Yunan Hükümetleri Lizbon Konferansı'na davet edilmiştir. Ayrıca mart ayı içerisinde Adnan Menderes'in Atina'yı ziyaret edeceği de gazetenin sütunlarına taşınan diğer bir husus olmuştur.⁵⁶

Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan bu olumlu gelişmeler, Adnan Menderes'in Yunanistan ziyareti öncesinde kendisini göstermeye devam etmiştir. 17 Mart 1952 tarihinde Atina'da Yüzbaşı Ahmet Kaya aracılığıyla Yunanistan Genelkurmay Başkanı Çakalotos'a Türk-Yunan dostluğunu ifade eden bir diploma armağan edilmiştir. Bununla birlikte Kore'den vapurla ülkelerine dönen Türk ve Yunan askerlerinin dostluğundan etkilenen Yarbay Papadakis, Türk askerlerine bir Yunan bayrağı armağan etmiştir.⁵⁷

⁵² "Türkiyeden Selam ve Muhabbet Getirdik! 3", *Trakya*, 27 Şubat 1952, s.1.

⁵³ "İstanbul Rumları Nasıl Yaşıyorlar", *Trakya*, 12 Mart 1952, s.3.

⁵⁴ "İstanbul Rumları Nasıl Yaşıyorlar 18", *Trakya*, 18 Ağustos 1952, s.3.

⁵⁵ "Siyasi Olaylar", *Trakya*, 20 Şubat 1952, s.2.

⁵⁶ "Yunanistan ve Türkiye Resmen Çağırıldılar", *Trakya*, 20 Şubat 1952, s.4.

⁵⁷ "Çeşitli Haberler", *Trakya*, 19 Mart 1952, s.3.

Türk-Yunan ilişkilerinde yaşanan başka bir gelişme de İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın Yunanistan'a bir ziyaret düzenlemesiydi. 1951 yılında Atina Belediye Başkanı Kocas tarafından İstanbul'a düzenlenen ziyarete karşılık olarak Fahrettin Kerim Gökay'ın 29 Mart 1952 tarihinde Tarsus vapuru ile Pire'ye geldiği ve Atina Belediye Başkanı'nın misafiri olarak Atina'da birkaç gün kalacağı *Trakya* gazetesi tarafından okurlarına duyurulmuştur.⁵⁸

Venizelos'un Ankara'ya yapmış olduğu ziyarete karşılık olarak Türkiye'den Başbakan Adnan Menderes'in başkanlık ettiği bir heyetin 26 Nisan 1952 tarihinde Atina'ya geleceği *Trakya* gazetesi tarafından duyurulmuştur. Türk heyetinin takip edeceği programın gazetede yer almasının yanı sıra Yunan Hükümeti ile de bazı siyasi ve askeri konuların müzakere edileceği aktarılmıştır. Haberde yapılan yoruma göre bu karşılıklı ziyaretler, iki ülke arasındaki ilişkileri pekiştirmekteydi. Ayrıca Yunan Kralı Paulos'un da Türkiye'ye davet edildiği ve 1952 yılı içerisinde bu ziyareti gerçekleştirileceği belirtiliyordu.⁵⁹ Bütün bunlara ek olarak Adnan Menderes başkanlığındaki bu heyetin ziyareti sırasında yapılacak olan kabul merasiminde Osman Nuri Fettahoğlu ile Osman Üstüner'in de bulunacakları okuyuculara aktarılmıştır. Bu iki milletvekilinin Atina'da on gün kalacakları, bu süre zarfında da Batı Trakya Türkleri ile ilgili konuları bakanlarla görüşülecekleri ifade ediliyordu.⁶⁰

26 Nisan-2 Mayıs 1956 tarihleri arasında Türkiye Başbakanı Adnan Menderes'in gerçekleştirdiği bu ziyarete Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ile Genelkurmay Başkanı Orgeneral Şükrü Kanatlı da katılmışlardır.⁶¹ Osman Nuri Fettahoğlu da Başbakan Adnan Menderes'in gerçekleştirmiş olduğu bu ziyarete davetli olarak katılmıştır. Ancak sahibi ve müdürü olduğu *Trakya* gazetesi, bu geziyi detaylarına girmeden anlatmayı uygun görmüştür. Türk heyetinin yapmış olduğu temaslar sırasında geçen görüşmelerin içeriğine pek fazla girmeden genel hatlarıyla anlatıldığı yazı dizisi, 8 Mayıs 1952 tarihli *Trakya* gazetesinde yayımlanmaya başlanmıştır.⁶²

2 Mayıs 1952 tarihinde Menderes'in yapmış olduğu bu ziyaretin bir meyvesi olarak Türkiye ve Yunanistan'ın ortak bildirisi yayımlanmıştır. Bu bildirinin yayımlandığı gün düzenlediği basın toplantısında Adnan Menderes,

⁵⁸ "İstanbul Valisi Atinada", *Trakya*, 31 Mart 1952, s.4.

⁵⁹ "Türkiye Başbakanı Atinaya Geliyor", *Trakya*, 21 Nisan 1952, s.4.

⁶⁰ "Milletvekillerimiz", *Trakya*, 21 Nisan 1952, s.4.

⁶¹ Hatipoğlu, *a.g.e.*, s.291.

⁶² "Türk Büyüklüğü Atinada", *Trakya*, 8 Mayıs 1952, s.2.

Yunanistan Başbakanı Plastiras'ın "Türkiye-Yunanistan Birliği" fikri hakkında açıklamalarda bulunmuştur.⁶³ Ayrıca Yunanistan'a düzenlediği bu ziyaret esnasında Başbakan Adnan Menderes'e Yunanistan Kralı tarafından nişan verilmiştir.⁶⁴

Adnan Menderes'in Yunanistan'a gerçekleştirdiği bu ziyaretin ardından *Trakya* gazetesinin 8 Mayıs 1952 tarihli sayısında "Yunanistan ve Türkiye Bizim İçin Bir Devlettir" adlı bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazı, *Trakya* gazetesinin Türkiye-Yunanistan ilişkileri konusundaki görüşlerini yansıttığı için ayrı bir önem taşımaktadır. Gazeteye göre hem Batı Trakya Türkleri hem de İstanbul Rumları iki devlet arasında bir bağlantı noktası konumundaydı. Ayrıca Türk-Yunan dostluğunun gelişmesinin de Batı Trakya Türkleri açısından iktisadi ve içtimai açıdan önemli olduğu ifade edilmiştir. *Trakya* gazetesi, tarih boyunca Türkiye ve Yunanistan arasındaki birtakım karşılıklı anlaşmazlıkların başka milletlerin çıkarları için hazırlanmış tuzaklar olduğu görüşündeydi. Yazının belki de en can alıcı noktası, bu iki devletin yavaş yavaş tek devlet haline gelmesinin bazı kimseler tarafından düşünölmeye başlandığının belirtilmesiydi. Buradan hareketle *Trakya* gazetesi, birlikte birkaç yıl içinde gerçekleşebilecek bu fikri en önce alkışlayanlar arasında olduklarını ifade etmiştir.⁶⁵

2.3. Türk Basınının Yunanistan Ziyareti (15 Mayıs 1952 – 25 Mayıs 1952)

Trakya gazetesinin 16 Mayıs 1952 tarihli sayısında çıkan haberde Kuzey Yunanistan Basın Cemiyeti'nin daveti üzerine Türkiye'deki gazetecilerden oluşan bir heyetin gelmekte olduğu ve Yunanistan içerisinde izleyecekleri güzergâh okuyuculara aktarılmıştır.⁶⁶ Gazete bir sonraki sayısında Türk gazeteci heyetini davet edenin Selanik Gündelik Gazeteciler Cemiyeti olduğunu ifade etmiştir.⁶⁷ *Trakya* gazetesi iki sayısında da farklı şekilde ifade etmiş olmasına rağmen, Enis Tahsin Til'in yapmış olduğu gezinin ardından İstanbul Gazeteciler Cemiyeti İdare Heyeti'ne vermiş olduğu raporda başka bir isim zikredilmiştir. Bu raporda Til, Makedonya Muharrirler Birliği'nin davetlisi olarak Yunanistan'a gittiklerini belirtmiştir.⁶⁸

⁶³ Hatipoğlu, a.g.e., s.291-292.

⁶⁴ BCA, 30 1/61 375 11.

⁶⁵ "Yunanistan ve Türkiye Bizim İçin Bir Devlettir", *Trakya*, 8 Mayıs 1952, s.1.

⁶⁶ "Türkiyeden Gazeteciler Geliyor", *Trakya*, 16 Mayıs 1952, s.1.

⁶⁷ "Türkiyeden Bir Gazeteci Hey'eti Geldi", *Trakya*, 26 Mayıs 1952, s.2.

⁶⁸ BCA, 030 01/102 635 12.

Yunanistan'a gelen bu heyetin içerisinde *Vatan* gazetesi Başyazarı Enis Tahsin Til, *Hafta* dergisinden Sezai Solelli, *Son Posta*'dan Mustafa Yücel, *Akın* gazetesinden Cavit Yamaç, *İstanbul Ekspres* gazetesinden Halit Kıvan'ın yer aldığı *Trakya* gazetesi tarafından belirtilmiştir. Buna ek olarak gazete, Yunanistan'a gelen bu gazetecilerin burada kaldıkları süre boyunca gittikleri yerleri ve katıldıkları etkinlikleri sayfalarına taşımıştır.⁶⁹

Bu gezi sırasında S.E.K.E. şirketi, Türk gazetecileri şerefine İskeçe Tüccar Kulübü'nde bir ziyafet düzenlemiştir. Bu etkinlikte söz alan kişilerden İskeçe İslam Cemaati Başkanı İbrahim Demir'in konuşmasını *Trakya* gazetesi okuyucularına aktarmıştır. Bu konuşmasında Demir, Türk-Yunan dostluğunun her alanda ilerlemesini umduklarını ve bu sayede Batı Trakya Türklerinin de ekonomik, kültürel ve toplumsal açıdan gelişmesi için gerekli imkanların sağlanmasını arzu ettiklerini belirtmiştir. En büyük amaçlarının ise Türkiye ve Yunanistan'ı bir hükümet ve tarih boyunca beraber yaşamış Türk ve Yunan milletlerini bir millet olarak görmek olduğunu ifade etmiştir.⁷⁰

Trakya gazetesinin 2 Haziran 1952 tarihli sayısında, Yunanistan'ı ziyaret etmiş olan Türk gazetecilerin bu gezi hakkındaki izlenimlerini yazmaya başladıkları ifade edilmiştir. Bu gelişmenin ardından Batı Trakya Türklerinin Türkiye gazetelerini takip etmesinin mümkün olmadığı gerekçe gösterilerek, bahsi geçen ziyaretin Batı Trakya ile ilgili kısımları *Trakya* gazetesinde yazı dizisi olarak yayımlanmıştır.⁷¹ Bu yazı dizisi *Trakya* gazetesinin 14 Temmuz 1952 tarihli sayısına kadar devam ettirilmiştir.⁷²

Enis Tahsin Til, yapmış olduğu gezinin ardından İstanbul Gazeteciler Cemiyeti İdare Heyeti'ne bir rapor vermiştir. Bu raporda Til, İskeçe ve Gümülcine'deki Türk cemaati ile yakından ilgilendiklerini belirtmiştir. İskeçe'nin Kireççiler Köyü'nü de ziyaret ettiklerini belirten Til, burada son derece coşkulu bir şekilde karşılandıklarını ifade etmiştir. Özellikle gittikleri her yerde Türk-Elen dostluğundan ve kıymetinden bahsedildiğini raporunda aktarmıştır.⁷³

Bu sırada Yunanistan'daki basın hayatında da birtakım gelişmeler yaşanmaktaydı. Türkiye'de çıkan gündelik gazetelerin o zamana kadar İskeçe'de satılmadığı ancak Şakir Servili'nin düzenli olarak gazete getirip

⁶⁹ "Türkiyeden Bir Gazeteci Hey'eti Geldi", *Trakya*, 26 Mayıs 1952, s.2.

⁷⁰ Aynı yer.

⁷¹ "Gazetecilerin İntibaları", *Trakya*, 2 Haziran 1952, s.2.

⁷² "Gazetecilerin İntibaları 5", *Trakya*, 14 Temmuz 1952, s.2.

⁷³ *BCA*, 30 01/102 635 12.

satmaya başladığı, *Trakya* gazetesi tarafından aktarılmıştır.⁷⁴ Bu gelişmenin yanı sıra İstanbul'da Fransızca olarak yayın yapan İllüstrasyon dergisinin sahibi Fahri Gözen'in Yunanistan için hususi bir nüsha çıkarttığı ve çok beğenildiği ifade edilmiştir.⁷⁵

2.4. Yunanistan Kralı Paulos ve Kraliçesi Frederika'nın Türkiye Ziyareti (8 Haziran 1952 – 15 Haziran 1952)

Türkiye Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın daveti üzerine Yunan Kralı Paulos ve Kraliçesi Frederika, 8 Haziran 1952 tarihinde Türkiye'ye gelmişlerdir. 15 Haziran 1952'de biten bu ziyaret sırasında Yunan Kralı çeşitli temaslarda bulunmuştur.⁷⁶ Yunan Kralı'nın Türkiye'ye yapmış olduğu bu ziyaret iki ülke ilişkileri açısından çok önemlidir. Zira ilk defa bir Yunan Kralı Türkiye'yi ziyaret etmiştir.⁷⁷

Trakya gazetesinin 16 Haziran 1952 tarihli sayısında Yunanistan Kralı'nın Türkiye gezisi hakkında bir yazı kaleme alınmıştır. Bu yazıda Yunanistan Kralı'nın İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda kaldığı ve Patrikhane'yi ziyaret ettiği belirtilmiştir.⁷⁸ Bununla birlikte Yunanistan Kralı Paulos'un şerefine Dolmabahçe Sarayı'nda bir etkinlik düzenlenmiştir. Bu etkinlik sırasında Yunanistan Kraliçesi, Celal Bayar'a Batı Trakya Türklerine bir lise açacağını söylemiştir. Ayrıca bu liseye "Celal Bayar" adının konmasını istediğini de belirtmiştir.⁷⁹ Yunanistan Kral ve Kraliçesi'nin Türkiye'ye yaptıkları bu resmî ziyaret nedeniyle Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın'a Birinci Yorgi Nişanı, Elçilik Maslahatgüzarı Şakir Emin Bengütaş'a da Feniks nişanı verilmiştir.⁸⁰

Ne var ki Türk-Yunan ilişkilerinde bu gelişmeler yaşanırken, *Makedoniya* gazetesinde İstanbul'daki Rum azınlığı ile Türk Hükümeti arasındaki muallak meseleler hakkında bir yazı yayınlanmıştır. *Makedoniya* gazetesinin yazısında İstanbul'daki Rum cemaatlerine ait mühürlerin değiştirilmesi için İstanbul Vilayeti tarafından verilen emirden bahsedilmektedir. *Makedoniya* gazetesine göre cemaatlerin manevi şahsiyetlerinin ortadan kalkması tehlikesi bulunmaktaydı. *Trakya* gazetesi ise bu duruma karşı verdiği cevapta, iki yıl önce aynı vaziyeti Batı Trakya

⁷⁴ "İstanbul Gazeteleri," *Trakya*, 16 Mayıs 1952, s.3.

⁷⁵ "Gelenler," *Trakya*, 16 Mayıs 1952, s.3.

⁷⁶ Hatipoğlu, *a.g.e.*, s.292-293.

⁷⁷ Fırat, *a.g.m.*, s.587.

⁷⁸ "Türkiyede: Majeste Kralın Seyahati," *Trakya*, 16 Haziran 1952, s.4.

⁷⁹ "Majeste Kralçenin Bir Jesti: "Celal Bayar" Lisesi," *Trakya*, 16 Haziran 1952, s.4.

⁸⁰ "Nişan Verildi," *Trakya*, 23 Haziran 1952, s.3.

Türklerinin de yaşadığını dile getirmiş ve gelecek sayıda bu konu hakkında ayrıntılı bir karşılaştırma yapılacağını belirtmiştir.⁸¹ Bu konu hakkında *Trakya* gazetesinde 9 Haziran 1952 tarihinde⁸² ve 16 Haziran 1952 tarihli⁸³ sayılarda *Makedoniya* gazetesine cevap niteliğinde yazılar yayımlanmıştır.

2.5. Türkiye ile Yunanistan Arasında Öğretmen Ziyaretleri

7 Temmuz 1952 tarihli haberde Doğu Trakya'nın çeşitli yerlerinde ilkokul ve lise öğretmeni olarak çalışan 25 kişilik bir kafilenin Edirne'den hareket ederek İskeçe'den geçtiği ve Gümülcine'ye gelerek Genel Vali'yi ziyaret ettikleri *Trakya* gazetesi tarafından aktarılmıştır. Öğretmenlerden oluşan bu kafilenin Edirne'ye geri dönüşlerine kadar izleyecekleri rota da okuyuculara aktarılmıştır.⁸⁴

Doğu Trakya'dan gelen bu öğretmenler 10 Temmuz günü İskeçe'ye dönmüşler ve burada onlar için İskeçe Rum Öğretmenler Birliği tarafından bir öğle yemeği düzenlenmiştir. *Trakya* gazetesinin aktardığına göre Türk ve Yunan öğretmenler çok samimi bir hava içinde sohbet etmişlerdir. 11 Temmuz'da Gümülcine'ye giden öğretmenler, Gümülcine Rum Öğretmenler Birliği'nin vilayete ortak olarak verdikleri ziyafete katılmışlardır.⁸⁵

23 Temmuz günü İstanbul'daki liselere mensup 50 kadar öğretmenin İstanbul'dan Atina'ya doğru yolculuğa çıktıklarını, 28 Temmuz 1952 tarihli sayısında *Trakya* gazetesi haber vermektedir. Bu öğretmenlerin beraberlerinde okul sergisi de getirdikleri verilen bir başka detaydı. Bu kafilenin İskeçe'ye de geleceği gazete tarafından okurlarına duyurulmuştur.⁸⁶

Doğu Trakya'dan Yunanistan'a ziyarete gelen öğretmenlere karşılık olarak Gümülcine öğretmenleri de bir seyahat düzenlemişlerdir. 30 kişiden oluşan bu kabile, Gümülcine Öğretmenler Birliği Başkanlığı'ndan hareket etmiştir. Bu kafilenin içerisinde 20 Türk, 7 Rum öğretmen ve Gümülcine Cemaati İslamiyesi Maarif Encümeni'ni oluşturan 3 kişi de bulunmaktaydı. 6 Ağustos 1952 tarihinde Gümülcine'den hareket eden bu kafilenin ziyaret edeceği yerler arasında İstanbul'daki Işık Lisesi de bulunmaktaydı.⁸⁷

⁸¹ “Yunan-Türk Dostluğunda Bir Gölge”, *Trakya*, 2 Haziran 1952, s.3.

⁸² “İstanbulda Rum Ekalliyeti ile Türk Hükümeti Arasında!”, *Trakya*, 9 Haziran 1952, s.3.

⁸³ “İstanbul Rum Ekalliyeti ile Türk Hükümeti Arasında”, *Trakya*, 16 Haziran 1952, s.3.

⁸⁴ “Seyyah Kafilesi”, *Trakya*, 7 Temmuz 1952, s.2.

⁸⁵ “Misafir Öğretmenler”, *Trakya*, 14 Temmuz 1952, s.3.

⁸⁶ “İstanbul, Lise Öğretmenleri Geliyor”, *Trakya*, 28 Temmuz 1952, s.4.

⁸⁷ “Gümülcine Öğretmenleri”, *Trakya*, 11 Ağustos 1952, s.3.

2.6. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Ziyareti ve Gümülcine'de Adına Açılan Lise (27 Kasım 1952 – 2 Aralık 1952)

Yunan Kraliçesi Frederika'nın Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a lise açmayı düşündüğünü ifade etmesinin ardından bu okul hakkındaki gelişmeler *Trakya* gazetesi tarafından yakından takip edilmiştir. Batı Trakya Türklerine mahsus lisenin Gümülcine'de açılmasına Yunan makamları tarafından karar verildiğini 14 Temmuz 1952 tarihli sayısında okurlarına duyurmuştur. Devlet lisesi olacağı belirtilen Celal Bayar Lisesi'ne ait kanun projesinin tamamlandığı ve Kral'ın yakın zamanda imzalayacağı belirtilmiştir. Bu lisede Türkçe ve Rumca eğitim yapılacağı ve giderlerin bütçeden karşılanacağı da haberde aktarılan bir diğer husustur.⁸⁸

Trakya gazetesinin aktardığına göre 22 Temmuz 1952 tarihinde Celal Bayar Lisesi'nin kurulması için gerekli kanun taslağı, Parlamento adına yetkili komisyona verilmiştir. Bu kanun projesinde Dışişleri Bakanı Venizelos ile Eğitim Bakanı Mihail'in imzaları bulunmaktaydı. Bahsi geçen kanunun gelecek haftalarda Parlamento'dan geçerek yürürlüğe gireceği ifade edilmişti. Ayrıca *Trakya* gazetesi tarafından aktarılan bilgilere göre Yunanistan Kralı, Milli Müessese Teşkilatı yardımıyla Celal Bayar Lisesi için bir bina yaptırmaya da karar vermişti. Binanın yapılacağı yerin satın alındığı ve çalışmalara başlandığı belirtilirken Celal Bayar Lisesi'nin ise 1952-1953 ders yılı içerisinde faaliyete geçmesi öngörülmüyordu.⁸⁹

Celal Bayar Lisesi'nde verilecek olan eğitime de değinen *Trakya* gazetesi, burada yeni yazı ile eğitim verileceğini belirtmiştir. Bu lisenin öğrencilerini mevcut ilkokulların oluşturacağı ve işletme giderlerinin devlete ait olacağı da dikkat çekilen başka hususlardı. Ayrıca lisenin devlet nizamları ve programları çerçevesinde faaliyet göstereceği de ifade edilmiştir.⁹⁰ *Trakya* gazetesi 4 Ağustos 1952 tarihli sayısında Celal Bayar Lisesi hakkındaki layiha, tahrir ve kanun projesinin tercümesini yayımlamıştır.⁹¹ Ancak bir sonraki sayısında aktarıldığına göre Celal Bayar Lisesi kanununda bazı değişiklikler yapılmıştır.⁹² Milletvekili olduğu için Osman Nuri Fettahoğlu'nun bahsi geçen bu kanunu yakın bir şekilde takip ettiği *Trakya* gazetesinde çıkan haberlerden anlaşılmaktadır.

⁸⁸ "Celal Bayar Lisesi", *Trakya*, 14 Temmuz 1952, s.4.

⁸⁹ "Celal Bayar" Lisesi", *Trakya*, 28 Temmuz 1952, s.3.

⁹⁰ Aynı yer.

⁹¹ "Celal Bayar Lisesi" Kanunu", *Trakya*, 4 Ağustos 1952, s.2,4.

⁹² "Celal Bayar Lisesi" Kanununda Değişiklik", *Trakya*, 11 Ağustos 1952, s.4.

Trakya gazetesi 6 Ekim 1952 tarihli sayısında Yunan Kralı ve Kraliçesi'nin Türkiye'ye yapmış oldukları ziyaretin iadesi amacıyla Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın 17 Kasım 1952 tarihinde Yunanistan'ı ziyaret edeceğini okuyucularına aktarmıştır.⁹³ 14 Kasım⁹⁴ ve 21 Kasım tarihli sayılarında ise okurlarına Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan'a geleceğini tekrar hatırlatmıştır. Bayar'ın ziyareti sırasında Gümülcine'ye uğrayacağı ve burada inşaatı tamamlanan Celal Bayar Lisesi'nin açılış törenine katılacağı da verilen bilgiler arasındadır.⁹⁵

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan'a gelişi ve adına açılacak lise konusunda bu gelişmeler yaşanırken Yunanistan'da seçim yarışı başlamıştır. Henüz 1951 yılında seçim yapılmış olmasına rağmen, 10 Ekim 1952'de Yunanistan Kralı Paulos'un bir iradesiyle Yunan Parlamentosu dağıtılmış ve ardından 16 Kasım 1952 tarihi seçim günü olarak belirlenmiştir.⁹⁶ Bu seçimde Batı Trakya'da birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Eski seçimlerde İskeçe ve Gümülcine'nin ortak milletvekilleri bulunurken, yapılan değişikliklere göre bu şehirleri ayrı milletvekilleri temsil edeceklerdi.⁹⁷

Bu seçim döneminde *Trakya* gazetesi tarafından pek çok yayım yapılmıştır. Öncelikle "Yunanistan neden seçim yapıyor?" başlığı altında sandık başına gidilmesinin gerekçeleri konusunda okuyucu bilinçlendirilmek istenmiştir.⁹⁸ 10 Kasım 1952 tarihli *Trakya* gazetesinde ise Atatürk ve Papagos arasında geçmiş olan bir hatıra anlatılmıştır.⁹⁹ Ardından 14 Kasım 1952 tarihli *Trakya* gazetesinde Yunanistan'da yaşayan Türklere yönelik bir çağrıda bulunulmuştur. Bu çağrıda bütün Türklerin oy vermek için birleştikleri listenin Papagos'unki olduğu duyurulmuştur.¹⁰⁰ Zira Papagos listesinden milletvekilliğine adaylığını koyanlar arasında Osman Nuri Fettahoğlu da bulunmaktadır.¹⁰¹

Yunanistan'da yapılan seçimleri Papagos kazanmış ve Osman Nuri Fettahoğlu dördüncü defa milletvekili seçilmiştir. Fettahoğlu, *Trakya* gazetesinde kaleme aldığı teşekkür yazısında, Papagos'un iş başına geçtiğini

⁹³ "Cumhurbaşkanı Ekselans Celal Bayar", *Trakya*, 6 Ekim 1952, s.2.

⁹⁴ "Cumhurbaşkanı Celal Bayar Gelecek", *Trakya*, 14 Kasım 1952, s.2.

⁹⁵ "Bayar Yunanistana Geliyor", *Trakya*, 21 Kasım 1952, s.1.

⁹⁶ "Seneden Seneye", *Trakya*, 13 Ekim 1952, s.1.

⁹⁷ "Bölgemizde Seçim Faaliyeti", *Trakya*, 13 Ekim 1952, s.2.

⁹⁸ "Yunanistan Neden Seçim Yapıyor?", *Trakya*, 3 Kasım 1952, 1.

⁹⁹ "Atatürk ve Papagos", *Trakya*, 10 Kasım 1952, s.1.

¹⁰⁰ "Türkler, Unutmayınız!", *Trakya*, 14 Kasım 1952, s.1.

¹⁰¹ "Kaç Liste Var", *Trakya*, 3 Kasım 1952, s.2.

ve Batı Trakya Türklerine hususi bir şefkat göstereceği yönünde bir görüş olduğunu belirtmiştir.¹⁰² Yunanistan'da yaşanan bu seçim döneminin sonrasında Türkiye Cumhurbaşkanı'nın ziyareti konusunda Atina'da çeşitli hazırlıklar yapılmıştır.¹⁰³

Bütün bu gelişmelerin ardından Cumhurbaşkanı Celal Bayar, 25 Kasım 1952 tarihinde Yunanistan'a gelmek için Savarona yatı ile İstanbul'dan hareket etmiştir. 27 Kasım tarihinde Yunanistan'ın Pire Limanı'na ulaşan Bayar, büyük bir coşku ile karşılanmıştır. *Trakya* gazetesi Celal Bayar'ın Yunanistan'a düzenlediği bu ziyareti mümkün olduğu kadar ayrıntılı şekilde sütunlarına taşımıştır.¹⁰⁴ 27 Kasım 1952 tarihinde başlayan bu ziyaret 6 gün sürmüştür ve 2 Aralık 1952 tarihinde son bulmuştur. Bayar'ın Yunanistan'a ziyareti, Türk basınında olduğu gibi Yunan basınında da geniş bir şekilde aktarılmıştır.¹⁰⁵

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan Kralı Paulos'la birlikte İskeçe ve Gümölcine'yi ziyaret edecekleri *Trakya* gazetesi tarafından belirtilmiştir. Ayrıca bu haberde Celal Bayar'ın 1938 yılında Başbakan olduğu sırada İskeçe'de bulunduğu da değinilmiştir. *Trakya* gazetesine göre Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Yunanistan'da bir yabancı gibi değil, "en büyük evladı gibi" karşılanmıştır.¹⁰⁶ Bununla birlikte Celal Bayar'ın 2 Aralık 1952 tarihinde İskeçe'ye geleceği ve burada kısa bir müddet kaldıktan sonra Gümölcine'ye geçeceği de aktarılmıştır. Celal Bayar'ın Gümölcine'yi ziyaret edeceği sırada adının verildiği lisenin açılışına katılacağı ise gazete tarafından okuyucularına aktarılan bir başka husustur.¹⁰⁷

Celal Bayar'ın İskeçe'ye 2 Aralık 1952 tarihinde yapmış olduğu ziyaret, *Trakya* gazetesi tarafından unutulmaz bir gün olarak değerlendirilmiştir. Ardından Bayar'ın gerek İskeçe'de gerekse Gümölcine'de izlediği program ve yaptıkları gazetede okuyuculara aktarılmıştır. Yunanistan Kral ve Kraliçesi ile Batı Trakya'ya gelen Bayar'ı halk büyük bir coşku ile karşılamıştır. Ancak gazetede aktarıldığına göre Gümölcine'de Vali tarafından düzenlenen protokol, Türk kamuoyunu memnun edememiştir. Özellikle İskeçeli Türkler ve yerli Türkçe gazetelerin Vali'ye vekâlet etmiş

¹⁰² "Teşekkür", *Trakya*, 21 Kasım 1952, s.1.

¹⁰³ "Bayar Yunanistana Geliyor", *Trakya*, 21 Kasım 1952, s.1.

¹⁰⁴ "Yunanistanın Büyük Misafiri", *Trakya*, 1 Aralık 1952, s.1.

¹⁰⁵ Hatipoğlu, a.g.e., s.304-305.

¹⁰⁶ "Yunanistan Şenlik İçinde", *Trakya*, 1 Aralık 1952, s.1.

¹⁰⁷ "Büyük Misafirimiz Yarın Şehrimizde", *Trakya*, 1 Aralık 1952, s.2.

olan kişinin tertiplerinden dolayı kırgınlık duydukları haberde aktarılan bir başka detay olmuştur. Ancak bu kişinin kim olduğu belirtilmemiştir.¹⁰⁸

Celal Bayar düzenlemiş olduğu bu ziyaret sırasında İskeçe Cemaat Reisi, Müftü Vekili ve Gümülcine Müftüsü dışında İskeçe ve Gümülcine okullarına arzu ettiği şekilde dağıtması için Kuzey Yunanistan Valisi Stratos'un emrine 3.500 dolarlık 4 çek vermiştir. Ayrıca Gümülcine'de adına açılan lisede kullanılması için birçok okul levazımı da hediye etmiştir.¹⁰⁹

3. Türk-Yunan Muhtelit Komisyonu (1 Nisan 1952-21 Haziran 1952)

2 Şubat 1952 tarihinde Türkiye ve Yunanistan arasındaki çeşitli konular üzerine çalışma yapması için Türk-Yunan Muhtelit Komisyonu kurulması kararlaştırılmıştır. Türk-Yunan Muhtelit Komisyonu, 1 Nisan 1952 tarihinde ilk toplantısını yapmıştır. Yunan heyetinin başkanlığını Bakalbaşu yaparken, Türk heyetinin başkanlığını ise Cemal Hüsnü Taray yapmıştır. Bu toplantıda yapılan görüşmeler sonucunda müzakeresi yapılacak konular on iki madde halinde belirlenmiştir. 21 Haziran 1952 tarihine gelindiğinde Türk-Yunan Muhtelit Komisyonu çalışmalarını tamamlamıştır. Komisyonda birçok meselede mutabakat sağlanmış ve iki ülkenin hükümetlerine verilmek üzere anlaşma ve karar projesi hazırlanmıştır.¹¹⁰

Türkiye ve Yunanistan arasında kurulan bu komisyonun çalışmaları *Trakya* gazetesi tarafından da takip edilmiştir. Ancak gazete daha çok okuyucularını yakından ilgilendiren konuları sayfalarına taşımıştır. Türk-Yunan Muhtelit Komisyonu'nun yapacağı çalışmaları, 19 Mart 1952 tarihinde *Trakya* gazetesi yayımlamış olduğu haberle okuyucularına duyurmuştur. Bu haberde Venizelos'un Türkiye ziyaretinde, Türk-Yunan tütüncülüğü ile ilgili meselelerin görüşülmesinin kararlaştırıldığı ve bu yüzden bir heyetin gelecek hafta Ankara'ya gideceği belirtilmiştir.¹¹¹

26 Mayıs 1952 tarihine gelindiğinde ise *Trakya* gazetesi, Yunan-Türk müzakereleri hakkında okurlarına bilgiler aktarmaya devam etmiştir. Uzun bir süredir Ankara'da bir heyetin Türkiye ve Yunanistan arasındaki muallakta olan meseleleri görüştüğü ancak henüz bir neticeye varılmadığı

¹⁰⁸ "Tarihi Bir Gün", *Trakya*, 8 Aralık 1952, s.1.

¹⁰⁹ "Cumhur Başkanı Sayın Celal Bayarın Hediyelediği", *Trakya*, 8 Aralık 1952, s.2.

¹¹⁰ *BCA*, 30 18 1 2/130 72 1.

¹¹¹ "Çeşitli Haberler", *Trakya*, 19 Mart 1952, s.3.

ifade edilmiştir. Bakalbaş'ın Atina'ya gittiği ve hükümetten alacağı yeni talimatlarla Ankara'ya döneceği haberde aktarılmıştır.¹¹²

Ankara'da Türk ve Yunan heyetleri arasında görüşülen konuların sayısı, *Trakya* gazetesinin eriştiği bilgilere göre otuz taneydi. Görüşülen konuların iktisadi, ticari ve iletişim ile ilgili meseleler olduğu aktarılmıştır. İki ülke arasında vizesiz seyahat konusunda anlaşma sağlandığı belirtilmiştir. Ortak bir bütün politikası için ayrıca protokol imzalanacağı ancak, gümrük birliği ve Asya Sahillerinde balık avı meselelerinde henüz bir uzlaşma sağlanamadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte Bakalbaş'ın Ankara'da iki gün kalacağı ve üzerinde anlaşılan maddeleri imzalayacağı haberde yer alan bir başka detaydır.¹¹³

Sonuç

Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkiler 1952 yılında önemli bir noktaya ulaşmıştır. O zamana kadar bu iki ülke arasında bulunan ve hatta devam etmekte olan bazı sorunlar ya görüşülerek çözülmeye çalışılmış veyahut mümkün olduğunca görmezden gelinmiştir. Bu durum Türkiye ve Yunanistan arasında belki de daha önce tarihlerinde hiç yaşanmamış bir yaklaşmayı beraberinde getirmiştir.

1952 yılında Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos'un Türkiye'ye yapmış olduğu ziyaret sonrasında iki ülke arasındaki ilişkiler son derece hız kazanmıştır. Özellikle iki ülkenin de güvenliklerini sağlamak amacıyla NATO'ya katılmak istemesi, ilişkilerin gelişmesinde son derece önemli etmenlerden birisi olmuştur.

Venizelos'un Türkiye'ye yapmış olduğu bu ziyareti, Başbakan Adnan Menderes'in Yunanistan ziyareti takip etmiştir. İki ülke açısından da bu ziyaretler son derece olumlu geçmiş olmalı ki Yunan Kralı Paulos ve Kraliçe Frederika da Türkiye'ye ziyarette bulunmuşlardır. Hatta bu ziyaret sırasında Batı Trakya Türkleri için lise açılacağı dahi dillendirilmiştir.

1952 yılında gerçekleşen son üst düzey ziyaret, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan'a gelmesi olmuştur. Bu ziyaret sırasında Batı Trakya Türklerinin yaşadığı bölgelere de giden Celal Bayar, Gümölcine'de adının verildiği lisenin açılışına da katılmıştır. Türkiye ve Yunanistan'ın böylesine yaklaşması da belki en çok bu ülkelerde yaşayan Türk ve Rum azınlıkları

¹¹² "Yunan-Türk Müzakereleri", *Trakya*, 26 Mayıs 1952, s.4

¹¹³ Aynı yer.

için önemli olmuştur. Batı Trakya’da yaşanan Türkler için yayımlanan *Trakya* gazetesi iki ülke arasında yaşanan bütün bu gelişmeleri yakından takip etmiştir.

Trakya gazetesi, Batı Trakya’da yaşayan Türklere yayım yaparken sadece onlara haberleri aktarmamıştır. Okurlarını bilinçlendirmek için de çok büyük gayret sarf ettiği gibi, buradaki Türklerin sesini de duyurmaya çalışmıştır. Gazetenin Türk-Yunan ilişkilerini yakından takip etmesindeki belki de en büyük etmen, Batı Trakya Türklerinin bu iki ülke arasındaki gelişmelerden direkt olarak etkileniyor olmasıdır. Bununla beraber *Trakya* gazetesi yayın hayatı boyunca sadece Türk-Yunan ilişkilerini takip etmekle kalmamış, aynı zamanda dünyadaki gelişmeleri de imkânları çerçevesinde takip etmiştir. *Trakya* gazetesinin izlemiş olduğu bu yayın politikası hem sahibi hem de müdürü olan Osman Nuri Fettahoğlu’nun eseridir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

**Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Cumhuriyet Arşivi (BCA)**

BCA 30 1/102 635 12

BCA 30 1/61 375 11

BCA 30 18 1 2/130 72 1

Kitaplar

Akdeniz, Melih, **Batı Trakya’da Türk Varlığı (1930-1981)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2018.

Alioğlu, Cafer, **Dünden Bugüne Batı Trakya**, Avrupa Batı Trakya Türk Federasyonu, Bursa, 2005.

Armaoğlu, Fahir, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi: 1914-1980**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1983.

Ekincikli, Mustafa, **İnönü-Bayar Dönemi Türk Dış Siyaseti**, Berkan Yayınevi, Ankara, 2007.

Gönlübol, Mehmet vd. (kolektif eser), **Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996.

Gürel, Şükrü S., **Tarihsel Boyutu İçinde Türk Yunan İlişkileri (1821-1993)**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1993.

- Hatipoğlu, Murat, **Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1997.
- Oran, Baskın, **Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu**, Bilgi Yayınevi, 1991.
- Öksüz, Hikmet, **Batı Trakya Türkleri**, Karam, Çorum, 2006.
- Ömeroğlu, Aydın, **Osmanlı'dan Günümüze Batı Trakya Türkleri**, Atatürk-Venizelos Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul, 2013.
- Özgüç, Adil, **Batı Trakya Türkleri**, Kutluğ Yayınları, İstanbul, 1974.
- Sağlam, Feyyaz, **Batı Trakya Türkleri Basın Tarihi Üzerine Bir Araştırma 1924-2000**, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, İzmir, 2000.
- Sander, Oral, **Siyasi Tarih 1918-1994**, İmge Kitabevi, Ankara, 2013.
- Saray, Mehmet, **Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi: III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeleri**. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000.

Makaleler

- BTS Haber Merkezi, "Osman Nuri Vefat Etti", **Batı Trakya'nın Sesi**, Yıl: 3, Sayı: 18-19-20, s.31-32.
- Cin, Turgay, "Avrupa Birliği Üyesi Yunanistan'da 1983'ten Beri Devam Edegen İskeçe Türk Birliği Derneğinin Kapatılmasının Hukuki Süreci", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2010, s.137-182.
- Fırat, Melek, "Yunanistan'la İlişkiler", (Ed. Baskın Oran), **Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1919-1980)**, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.
- Mümin, Mücahit, "Batı Trakya'da Türkçe Yayın Hayatı", **Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni: Bildiriler**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1999, s.365-374.
- Sarıkoymuncu Değerli, Esra, "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950-1960)", **Gazi Akademik Bakış**, Cilt 6, Sayı 11, Kış 2012, s.85-101.

Sürelî Yayınlar

- Trakya
Son Posta
Hürriyet

Tezler

Aarbakke, Vemund, **The Muslim Minority of Greek Thrace**, Volume I, University of Bergen, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2000.

Chatıp, Ozer, **Yunan Parlamentosu'nda Görev Yapmış Batı Trakya Türk Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (Lozan'dan Günümüze)**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2014.

Ansiklopediler

Halaçoğlu, Yusuf ve Eren, Halit, "Batı Trakya", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 5, İstanbul, 1992, s.144-147.

Kiel, Machiel, "Gümülçine", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 14, İstanbul, 1996, s.268-270.

Kiel, Machiel, "İskeçe", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 22, İstanbul, 2000, s.553-555.

İnternet Kaynakları

<http://www.fettahoglugludernegi.com/osman-nuri-fettahoglu/> Erişim Tarihi: 25.02.2020.

Ek-1

Venizelos'un Türkiye ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf. (Soldan sağa) Milletvekili Osman Nuri Fettahoğlu, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes, Milletvekili Osman Üstüner. (Emra Kesim ve Lütfü Kesim'in hususi arşivinden)

Ek-2

Venizelos'un Türkiye ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf. (Soldan sağa) Milletvekili Osman Nuri Fettahoğlu Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Fuat Köprölü, Milletvekili Osman Üstüner. (Emra Kesim ve Lütfü Kesim'in hususi arşivinden)

Ek-3

Venizelos'un Türkiye ziyareti sırasında çekilmiş bir fotoğraf.
(Emra Kesim ve Lütfü Kesim'in hususi arşivinden)

Ek-4

Sahip ve müdürü F. O. NURİ İdarehane: Latronop Sokakı, No. 2 İSKEÇE Telefon : 3 - 64	Trakya «BATI TRAKYA» TÜRKLERİNİN HAFTALIK GAZETESİDİR.	Abone şartları Yıllığı: 49.000 İhtisabın astırı: 5.000 Dr. Belediye ve teşkilatlar: 900.000 Dr. Sayısı: 1000 Drahmi
Pazartesi 28 Temmuz 1952	(Tesis tarihi : 16 Temmuz 1932)	21 inci yıl Sayı -- 517
GAZETEMİZ 21 YAŞINDA		
16 Temmuz 1952 tarihinde «Trakya» 20 inci intişar yılını doldurdu. Bu nuşhası yirmi birinci yaşının ilk sayıdır. 1941 yılının nisaa ayından sonra başhyan bir kaç yıllık bulgar işgali devresi müstesna, gazetemiz bu 20 yıl içinde hiç intişarını kesmemiştir. 1936 yılından 1952 yılı başına kadar gazetemiz, tam 16 yıl, Meriçle Karasu arasındaki sahhada ekalliyet hâlinde kalmış olan 100 - 120 bin afluşu türk kütlecığinin yegâne gören gözü, işiden kulağı, söyleyen dili, haykırıp, sesi olmuştur. Yalnız ve yalnız Trakya türklerinin menfaatleri oğruna mücadele ederken, çizdiği her deften hiç bir vakit, hiç bir hususi menfaat, hiç bir tehdit, hiç bir mukabil mücadele	şerefli ve en verimli mücadeleler olmuştur. Küçük bir yaprak hâlinde çıktığı hâlde, mensup olduğu kütleye ettiği hizmetin büyüklüğü dünyada pek az gazeteye nasibolmuştur. «Trakya» ekalliyetimizin 20 senelik tam bir tarihidir. Onun içinde garez ve ivazla veya hissiyata tabi olarak yazılmış hiç bir yazı bulunmaz. O, vakayii olduğu gibi aksettirerek, vakıaları mücmel fakat hakiki çehrelerle göstermek suretile tarihe hizmet etmiş olmayı da daima göz önünde bulundurmıştır. Yarının insanları Batı Trakya'daki azınlığı tetkik ederken en kuvvetli me' haz olarak «Trakya» yı ele alacaklardır. Bu noktayı da önemle göz önünde bulunduruyoruz. Bu sebeplerdir ki hadiselerin en doğru ve en	bir partinin körü körüne oğranı değildir. Ancak ekalliyetin menfaatlerine uygun olduğu nispette, çok imsakli olarak ve tam zamanında bazı tavsiyelerde bulunmaktadı. Başlıca prensip Batı Trakya türkünün ictimai, iktisadi ve siyasi menfaatlerine hizmet etmek olduğuna göre, çok zaman, her parti ile, mücadele etmekten geri kalmamışızdır. Bilhassa anormal zamanlarda bunun pek bâriz tecellileri olmuştur. Normal zamanın gazeteciliği ile karışık zamanların gazeteciliği arasında çok fark vardır. Bu gün, artık, siyah bulutlar tepemizden az çok ayrılmışlardır. Normal hayata girmiş bulunuyoruz. Bu zamanlarda gazetecilik etmek için ne fedakârlığa ne de cesaref sahibi olmaya ihtiyac kalmamıştır.

28 Temmuz 1952 tarihli Trakya gazetesi.